

BUGU

Dil ve Eğitim Dergisi

BUGU
Journal of Language and Education

7/2, 207-224

TÜRKİYE

www.bugudergisi.com

E-ISSN: 2717-8137

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 23.04.2026

Makale Kabul Tarihi: 12.06.2026

Özer, N. ve Maden, S. (2026). Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 7(2), 207-224. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.1228>

TÜRKİYE’DE ANLATIM BİÇİMLERİ VE DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI ÜZERİNE YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Doktora Öğrencisi Nurşah ÖZER

Bayburt Üniversitesi nrshozer@gmail.com ORCID

Prof. Dr. Sedat MADEN

Bayburt Üniversitesi sedatmaden@bayburt.edu.tr ORCID

Öz

Çalışmanın amacı Türkiye’de düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri konusunda yayımlanan tez ve makale çalışmalarını betimsel içerik analizi yöntemi ile incelemektir. Araştırma ilgili alandaki eğilimleri ortaya çıkarması ve tek olması nedeniyle alan yazında önemli bir yere sahiptir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışma kapsamında toplam 27 adet araştırma metnine ulaşılmıştır. Ulaşılan metinler yayın yılı, yayın türü, araştırma yöntemi, örneklem özellikleri, konu eğilimleri ve elde edilen bulgular bakımından değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmış elde edilen bulgular frekans değerleriyle tablolaştırılarak sunulmuştur. Araştırma sonucunda düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri alanında yapılan çalışmaların sayısının sınırlı olduğu, yıllara göre düzenli bir artış göstermediği belirlenmiştir. Çalışmaların büyük çoğunluğunun makale türünde olduğu ve öğrenci merkezli örneklem seçildiği saptanmıştır. Konu dağılımı bakımından incelendiğinde araştırmalarda serbest metin türünde düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimlerinin incelenmesinin ön plana çıktığı belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle en sık kullanılan düşünceyi geliştirme yolunun örnekleme olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Düşünceyi geliştirme yolları, anlatım biçimleri, yazılı anlatım, yazma becerisi, bibliyometrik analiz.

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES CONDUCTED IN TÜRKİYE ON MODES OF EXPRESSION AND WAYS OF DEVELOPING IDEAS

Abstract

The aim of this study is to examine theses and articles published in Türkiye on modes of expression and ways of developing ideas through descriptive content analysis. The study holds an important place in the literature as it reveals the general tendencies in the related field and represents one of the limited studies conducted on this subject. In the study, the

descriptive content analysis technique, one of the qualitative research methods, was employed. Within the scope of the research, a total of 27 research texts were identified and analyzed. The collected texts were evaluated in terms of publication year, publication type, research method, sample characteristics, topic tendencies, and obtained findings. Content analysis was used in the analysis of the data, and the findings were presented in tables through frequency values. The results of the study indicated that the number of studies conducted on ways of developing ideas and modes of expression is limited and does not demonstrate a regular increase over the years. It was also determined that the majority of the studies were articles and that student-centered samples were predominantly preferred. In terms of topic distribution, the findings revealed that studies mainly focused on examining ways of developing ideas and modes of expression in free text genres. Based on the findings obtained from the research, it was concluded that exemplification was the most frequently used way of developing ideas.

Keywords: Ways of developing ideas, modes of expression, written expression, writing skill, bibliometric analysis.

Ø. Giriş

Düşünce, dış dünyanın insan zihninde oluşturduğu yansımaların bilişsel süreçler aracılığıyla anlamlandırılması olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2026). İnsan zihni çevresinden aldığı uyaranları algılama, yorumlama, ilişkilendirme ve yeniden yapılandırma süreçlerinden geçirek çeşitli zihinsel ürünler ortaya koymaktadır. Bu zihinsel ürünlerin dil aracılığıyla ifade edilmesi ise düşüncenin aktarılabilir hâle gelmesini sağlamaktadır. Dil, bireyin evrendeki değerini ve yerini belirleyen, insanı diğer canlılardan ayıran temel unsurların başında gelmektedir. Bireyin düşünce ve istek duygularının bütün detaylarıyla dışa vurmasını ve yaşamını devam ettirmesini sağlar (Gül ve Soysal, 2009).

Dil, bireyin düşüncelerini yapılandırmasında ve karşı tarafa iletmesinde temel araçlardan biri olarak işlev görmektedir. Bu süreçte anlatım biçimleri ve düşüncüyü geliştirme yolları iletinin etkili ve anlaşılır biçimde sunulmasında belirleyici rol üstlenmektedir. Özellikle yazılı anlatım süreçlerinde düşüncenin açık, tutarlı ve amaçlı biçimde aktarılabilmesi uygun anlatım biçimlerinin seçilmesi ve düşüncüyü destekleyici çeşitli yöntemlerin kullanılmasıyla mümkün olmaktadır.

Yazma becerisi; bireyin düşünce, duygu, görüş ve deneyimlerini yapılandırılmış biçimde aktarmasını sağlayan temel bir iletişim becerisi olarak değerlendirilmektedir (Sadeghi, Biniaz ve Soleimani, 2016). Yazılı anlatım, bireyin kendisini amacına uygun ve doğru bir biçimde ifade etmesindeki etkili araçlardan biridir (Ceran ve Kordak, 2015) ve bu beceri süreçlerden oluşmaktadır. Birey bu süreçte yalnızca sahip olduğu bilgiyi aktarmamakta aynı zamanda düşüncelerini bir düzen içerisinde kurgulamakta, ilişkilendirmekte ve sonucunda anlamlı bir bütün haline getirmektedir (Grabe ve Kaplan, 1996). Bu durum yazılı anlatımın bilişsel süreçlerle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

Düşüncenin okuyucuya etkili ve anlaşılır biçimde aktarılabilmesi ise metnin amacı doğrultusunda uygun anlatım biçimlerinin seçilmesine ve düşüncüyü destekleyici yapıların kullanılmasına bağlıdır. Bu bağlamda anlatım biçimleri, metnin sunuluş tarzını belirleyen temel yapılar olarak öne çıkarken düşüncüyü geliştirme yolları ileri sürülen görüşün açıklanması, güçlendirilmesi ve temellendirilmesinde işlevsel rol üstlenmektedir.

Yazılı anlatım sürecinde bireyden beklenen yalnızca bir konu hakkında bilgi vermesi değildir aynı zamanda bu bilgiyi okuyucunun anlayabileceği açıklıkta, mantıklı bir sıra içinde

ve metinsel bütünlük kurallarına uygun biçimde düzenlemesidir. Bu yönüyle yazma becerisinde içerik üretimi ile biçimsel düzenleme süreçlerinin birlikte yürütülmesini gerektirmektedir. Özellikle akademik ve öğretici yazılarda düşüncenin açık biçimde yazılması, paragraf ilişkilerinin tutarlı olması ve her paragrafın belirli bir ana düşünceyi taşıması önemli görülmektedir. Paragraf düzeyinde yapılan çalışmalar, yazılı anlatımın temel yapısal biriminin paragraf olduğunu ve etkili bir paragrafın açık bir konu cümlesi etrafında gelişmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Thralls, 1983).

Yazma becerisinin gelişimini etkileyen önemli unsurlardan biri de dil bilgisel doğruluktur. Öğrenciler çoğu zaman düşüncelerini oluşturabilseler bile bunları doğru dil yapılarıyla ifade etmede güçlük yaşayabilmektedir. Özellikle cümle kuruluşu, sözcük biçimi, ek kullanımı ve söz dizimi alanlarında görülen hatalar metnin anlaşılabilirliğini azaltmaktadır. Bununla birlikte yazılı anlatımın yalnızca dil bilgisel doğrulukla sınırlı olmadığı, düşüncenin etkili biçimde aktarılabilmesi için metnin içerik bakımından da belirli düzenleyici unsurlar taşıması gerektiği bilinmektedir.

Metnin içeriksel düzenlenmesinde, metin türüne uygun düşünceyi geliştirme yollarının kullanılması bireyin ele aldığı konuyu açıklama, derinleştirme ve okuyucu açısından anlaşılır kılma işlevi gören temel anlatım unsurları arasında yer almaktadır. Metin türlerine göre kullanılan anlatım yapılarının değişmesi düşünceyi geliştirme yollarının işlevini de farklılaştırmaktadır. Öyküleyici metinlerde odak noktayı olaylar, kişiler ve eylemler oluşturmakta; anlatım çoğunlukla zaman akışı içinde gelişen bir yapı üzerinden kurulmaktadır (Coşkun, 2014). Bilgilendirici metinler ise temel olarak okuyucuya bilgi aktarma amacı taşımakta ve bu tür metinlerde okuyucunun mevcut bilgi birikimi ile metin aracılığıyla sunulan yeni içerik arasında dengeli bir ilişki kurulması gerekmektedir. İçeriğin bütünüyle bilinmeyen bilgilere dayanması okuyucunun anlam kurma sürecini zorlaştırabileceğinden bilgi sunumunun konuya uygun kavramlar ve açık cümle yapılarıyla gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır (Tiryaki ve Yılmaz, 2016). Tartışmacı metinlerde ise yazar belirli bir konuya ilişkin ileri sürdüğü görüşü çeşitli verilerle temellendirmekte, düşünceyi geliştirme yollarından yararlanarak karşıt görüşleri değerlendirmekte ve bu görüşleri çürütmeye çalışarak metni belirli bir sonuca ulaştırmaktadır (Coşkun ve Tiryaki, 2011). Bu bağlamda tanımlama, karşılaştırma, örneklendirme, tanık gösterme, benzetme ve sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yolları, öğrencinin soyut düşüncelerini somutlaştırmasına ve metne açıklık kazandırmasına yardımcı olmaktadır. Özellikle örneklendirme yoluyla kurulan açıklamalar okuyucunun zihinsel bağlantılar kurmasını kolaylaştırırken karşılaştırma, kavramlar arasındaki benzerlik ve farklılıkların daha belirgin biçimde ortaya konmasına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle düşünceyi geliştirme yolları yalnızca anlatımı güçlendiren bir unsur değil aynı zamanda düşüncenin sistemli biçimde düzenlenmesini sağlayan bilişsel bir yapı niteliği taşımaktadır (Vijayakumar, 2023).

Anlatım biçimleri metnin temel kuruluş mantığını belirleyen üst yapılar olarak yazılı anlatım becerisinde ayrı bir önem taşımaktadır. Açıklayıcı anlatım, tartışmacı anlatım, betimleyici anlatım ve öyküleyici anlatım gibi biçimler öğrencinin konuya yaklaşımını ve düşünceyi sunuş biçimini doğrudan etkilemektedir. Özellikle açıklayıcı anlatımda bilgi verme amacı ön plandayken tartışmacı anlatımda düşünceyi gerekçelendirme ve savunma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin bu anlatım biçimlerini doğru bağlamda kullanabilmeleri metnin amacıyla uyumlu yapı kurmalarını kolaylaştırmaktadır.

Karşılaştırma ve neden-sonuç gibi paragraf türleri de düşünceyi geliştirme yolları ile anlatım biçimlerinin birlikte kullanıldığı yapılardır. Karşılaştırma paragraflarında benzerlik ve farklılıkların sistematik biçimde sunulması gerekirken neden-sonuç paragraflarında olaylar arasındaki mantıksal ilişki açık biçimde kurulmalıdır. Bu yapıların sağlıklı kurulmadığı durumlarda paragraf bütünlüğü bozulmakta ve konu ilerleyişi zayıflamaktadır (Ghazanfari, Alavi ve Ghabanchi, 2011). Bu nedenle yazılı anlatım öğretiminde yalnızca dil bilgisel doğruluk üzerinde durulması yeterli görülmemekte, öğrencilerin düşünceyi geliştirme yollarını bilinçli kullanmaları, uygun anlatım biçimini seçmeleri ve paragraf yapısını işlevsel biçimde kurmaları da temel bir öğretim alanı olarak değerlendirilmektedir.

İlgili alan yazın incelendiğinde, düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri konusunda Türkiye’de yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Tiryaki ve Yılmaz (2026), Avcı (2019), Çiftçi ve Rona (2021), Ünlü (2013), Batur ve Asar (2019), Çetin ve Can (2012) araştırmasında ortaokul düzeyindeki öğrencilerin düşünceyi geliştirme yollarını ve anlatım biçimlerini kullanma düzeyini uygulamalı çalışmalarla değerlendirmiştir. Gökçe ve Çelebi (2015), Tiryaki (2017) ve Temizkan’ın (2011) araştırmasında ise, öğretmen adaylarının metinlerde düşünceyi geliştirme yollarını kullanma durumları incelenmiştir. Kurdayıoğlu, Tüzel ve Karakaş (2011) da çalışmada, Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerdeki düşünceyi geliştirme yollarını incelemiştir. Demirkan ve Heppinar (2018), Dalioğlu (2022) çalışmasında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin metinlerinde düşünceyi geliştirme yollarını kullanma durumlarını ele almıştır. Bunlara ek olarak Asiltürk (2021), Üstüner (2018) ve Baran (2021) çeşitli edebî metinlerde kullanılan anlatım biçimlerini incelemiştir.

Uluslararası alan yazın incelendiğinde, Safranji, Bogdanovic ve Bulatovic (2022), Karim, Nappu ve Akib (2024) çalışmasında düşünceyi geliştirme yollarını metnin karşı tarafa düzenli ve anlaşılır bir şekilde aktarılmasında bir araç olarak ele almaktadır. Massiara (2012) öğrencilerin metinlerinde kullandıkları düşünceyi geliştirme yollarını deneysel çalışmalarla incelemiştir. Rizkina ve Adani (2024) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin düşünceyi geliştirme yollarını kullanırken yaşadıkları zorluklar üzerinde durulmuştur. Siddiqui (2020), Fareed, Ashraf ve Bilal (2016) ve Alfaki (2015) tarafından yapılan çalışmada ise metin oluşturma aşamasında paragraf oluşturma tekniklerini kullanan öğrencileri etkileyen faktörlerin neler olduğu incelenmiştir. Hasanah ve Suhendar’ın (2026), Zubaidah ve Murni (2024) çalışmasında özel öğretim materyalleri kullanarak öğrencilerin paragraf oluşturma becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Ulusal alan yazının incelenmesi sonucunda düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimlerinin ağırlıklı olarak paragraf geliştirme teknikleri kapsamında ele alındığı görülmektedir. Çalışmalar genel bir çerçevede değerlendirildiğinde araştırma konusuna dahil edilen yapıların özellikle düşüncenin düzenlenmesi, metin bütünlüğünün sağlanması ve yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesi açısından önemli işlevlere sahip olduğu vurgulanmaktadır.

Ulusal alan yazında dikkat çeken önemli noktalardan biri düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimlerine ilişkin ortak ve sistematik bir sınıflandırmanın bulunmamasıdır. Bu durum, düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimlerine yönelik kavramsal çerçevenin alan yazında tam olarak netleşmediğini ve konuya ilişkin bütüncül çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimlerinin yazılı anlatım sürecindeki işlevi ve öğrenci başarısı üzerindeki etkisi hem ulusal hem de uluslararası alan yazınında önemli bir

çalışma alanı olarak öne çıkmaktadır. Buna karşın, anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarının öğretimi, ilgili öğretim materyalleri ve öğretmen davranışlarını esas alan ve var olan durumu analiz ederek yaşanan öğretici ve öğrenci sorunlarına ışık tutan çalışmalara yeteri oranda rastlanmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda, mevcut araştırmada ulusal alan yazınında düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri üzerine gerçekleştirilen bilimsel çalışmaların tespiti ve bütüncül biçimde analiz edilmesi ile konu alanına dair eğilimler, araştırma yoğunlukları ve öne çıkan özellikleri ortaya konulması hedeflenmiştir. Nitekim ulusal alan yazınında, anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarının yazılı anlatımda kullanımına odaklanan, öğretmen ve adayların konuyla ilgili yeterliklerini inceleyen çalışmalar ağırlıktadır. Ancak konuyla ilgili bilimsel alan yazınına bütüncül bir bakış açısıyla analiz eden çalışmalara halen ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum araştırma alanının özellikle ulusal yazındaki eğiliminin görülmesini güçleştirmiştir. Bu nedenle mevcut araştırma hem alan yazındaki birikimi görünür kılmaya hem de gelecekte yapılacak çalışmalara yön vermesi ve genel bir çerçeve sunması yönünden önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılmış çalışmaların derlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada “Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine ne tür çalışmalar yapılmıştır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problem sorusu kapsamında aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir.

1. Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların yazar sayısına göre dağılımı nasıldır?
3. Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı nasıldır?
4. Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?
5. Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların örneklem türüne göre dağılımı nasıldır?
6. Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların konu dağılımı nasıldır?
7. Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların en sık tespit ettikleri bulgular nasıldır?

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

Anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları alanında yapılan çalışmaların sistematik bir biçimde incelendiği bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri başlığı altında yer alan betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi üç alt başlıktan oluşmaktadır bunlar: meta-analiz, meta-sentez (tematik içerik analizi) ve betimsel içerik analizi (Çalık ve Sözbilir, 2014). Araştırma konusu kapsamında betimsel içerik analizi kullanılmıştır. İlgili yöntem belirli bir konu çerçevesinde gerçekleştirilen yayımlanmış veya yayımlanmamış nitel ve nicel çalışmalar sistematik biçimde incelenmek, düzenlemek ve bu çalışmalar doğrultusunda ilgili

alandaki genel araştırma eğilimleri ortaya koymak amacıyla kullanılmaktadır (Ültay, Akyurt ve Ültay, 2021). Bu yöntem aracılığıyla ilgili alanın bilimsel üretim yapısı, araştırmaların zaman içerisindeki gelişim süreci, araştırmalarda sık kullanılan temalar ve eğilimleri değerlendirilir.

1.2. Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağını Türkiye'de düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri konusu üzerine Şubat 2026 tarihine kadar yapılmış çalışmalar oluşturmaktadır. Çalışmalara EBSCO, ERİC, Google Akademik, Dergi Park, TR Dizin ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanlarından ulaşılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen makale ve tez çalışmalarının Türkiye adresli çalışmalar olmasına dikkat edilmiş ve düşünceyi geliştirme yolları – anlatım biçimleri konusunu doğrudan ele alan çalışmalar araştırmaya dâhil edilmiştir.

1.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmada anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmalara doküman incelemesi yoluyla erişilmiştir. Doküman analizi, elektronik ve basılı materyaller olmak üzere ilgili alandaki tüm belgelerin sistematik bir biçimde incelemek ve değerlendirmek için kullanılır (Kıral, 2020). Araştırmanın veri toplama süreci iki aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada araştırma yapılacak veri tabanları belirlenmiş ve veri tabanlarına uygun anahtar kelimeler seçilmiştir. Anahtar kelimeler önce araştırmacılar tarafından belirlenmiş ardından güvenilirlik ve geçerliliği sağlamak amacıyla alan uzmanlarının görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarından gelen dönütlerden hareketle gerekli düzenlemeler yapılmış ve anahtar kelimelere son hali verilmiştir. Araştırmacılar ve alan uzmanları tarafından belirlenen anahtar kelimeler aracılığıyla makale ve tez taramaları EBSCO, TR Dizin, Dergi Park, Google Akademik ve ERİC veri tabanlarında gerçekleştirilmiştir. Belirlenen anahtar kelimeler şu şekildedir: düşünceyi geliştirme yolları, anlatım biçimleri, düşünceyi geliştirme teknikleri, düşünceyi geliştirme tekniği, paragrafta anlatım, paragraph development techniques, Text organization patterns, paragraph organization, paragraph types. Veri tabanlarında yapılan araştırmalar sonucunda 27 çalışmaya ulaşılmış ve elde edilen farklı değişkenlerin incelenmesi amacıyla excell dosyasına aktarılmıştır. Veri toplama sürecinin ikinci aşamasında ise elde edilen veriler değişkenler aracılığıyla analiz edilmiştir.

1.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerini analiz etmek amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde amaç elde edilen verileri açıklayabilecek ilişkilere ve kavramlara ulaşmaktır. İçerik analiziyle sözlü, yazılı bir sembolü veya metni analiz ederek rakamlara dönüştürerek bu rakamlardan yoruma gitmektir (Kıncal, 2022). Çalışma verileri içerik analizi tekniklerinden betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen 27 çalışma tek tek belirlenen değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırma verilerinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla üç farklı alan uzmanından incelemelerle ilgili görüş alınmış ve bulgulara yönelik analizin son hali verilmiştir.

Araştırmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanmasına yönelik çeşitli önlemler alınmıştır. Araştırmanın kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla öncelikle ilgili alan yazın ayrıntılı biçimde incelenmiş ve araştırmanın kavramsal çerçevesi bu doğrultuda oluşturulmuştur. Elde edilen verilerin analiz sürecinde araştırmanın problem cümleleri doğrultusunda frekans değerleri alan yazındaki kavramsal yapı dikkate alınarak oluşturulmuş böylece araştırmanın yapı geçerliğinin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın aktarılabiliğini sağlamak amacıyla araştırmanın veri kaynağı, veri toplama süreci ve veri analiz aşamaları ayrıntılı biçimde açıklanmıştır.

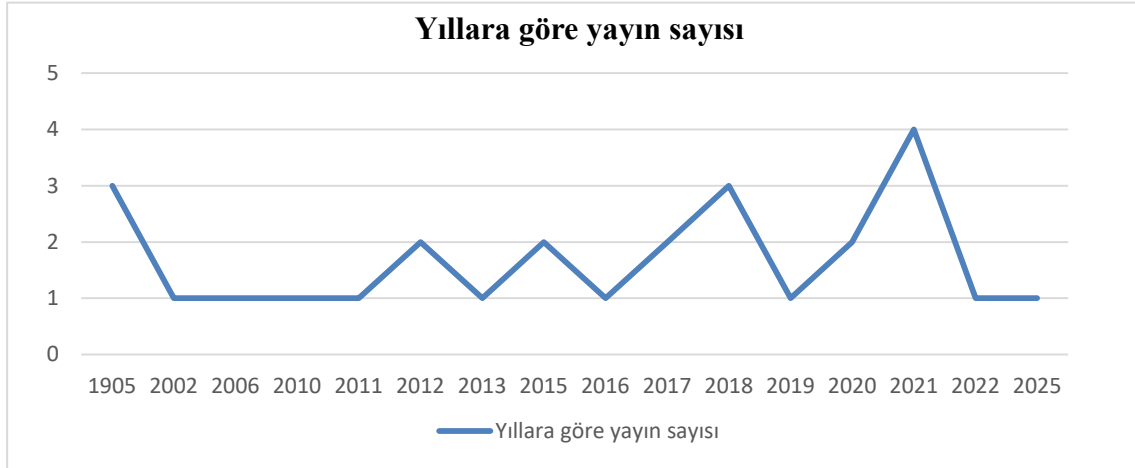

Araştırmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması amacıyla elde edilen veriler araştırmacı ile birlikte bir alan uzmanı tarafından birbirinden bağımsız olarak incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Ardından yapılan kodlama ve değerlendirmeler karşılaştırılarak görüş birliği ve görüş ayrılığı bulunan noktalar belirlenmiştir. Belirleme sonucunda bulguların tutarlılığı denetlenmiştir. Güvenirlik düzeyinin belirlenmesinde Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği “Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)” formülünden yararlanılmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda araştırmacının güvenirlik katsayısı 0.94 olarak bulunmuştur. Araştırmacı ve uzmanlar arasında ortak değerlendirmeye ulaşılan bu oran, nitel araştırmalarda kabul edilen güvenirlik sınırlarının üzerinde yer almaktadır. Nitekim Saban (2008, s.460), nitel araştırmalarda güvenirliğin sağlanabilmesi için araştırmacı ile uzman görüşleri arasındaki uyum oranının %90’ın üzerinde olması gerektiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda elde edilen sonucun araştırma açısından yeterli düzeyde güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

2. Bulgular

Araştırmanın alt problemlerinden biri olan “Anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Şekil 1’de gösterilmiştir.

2.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Şekil 1: Çalışmaların yıllara göre dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde, anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmalarda ulaşılan en eski çalışma 1905 yılında yazılan 2 bilimsel çalışmadır. 2002 yılından itibaren bazı yıllarda konuya ilişkin herhangi bir çalışmaya ulaşılamamış olsa da araştırma konusunun farklı dönemlerde araştırmacıların ilgisini çekmeye devam ettiği Şekil 1’de elde edilen bulgulardan hareketle anlaşılmaktadır. Bulgulara göre anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları ile ilgili 120 yıldır bilimsel çalışmaların yapılmış olduğu ve en fazla çalışmanın 2021 yılında yayımlandığı görülmektedir.

2.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın alt problemlerinden biri olan “Anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 1’de incelenmiştir.

Tablo 1.: Çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı.

Yazar Sayısı	f
Tek yazarlı	17
2 yazarlı	9
3 yazarlı	1
Toplam	27

Tablo 1’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yazılan bilimsel yazıların yazar dağılımı verilmiştir. Araştırmaların büyük çoğunluğu tek yazarlı (f=17) çalışmalardan oluşmaktadır. Tek yazarlı çalışmaların yanı sıra iki yazarlı çalışmaların da belirli bir yoğunluğa sahip olduğu görülmektedir. Bu durum ilgili alan yazınında hem iş birliği çalışmaların hem de bireysel çalışmaların yapılabileceğini göstermektedir.

2.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın bir diğer alt problemi olan “Anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların yayın türüne göre dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Çalışmaların yayın türüne göre dağılımı.

Tür	f
Makale	21
Tez	6
Toplam	27

Tablo 2 incelendiğinde anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan akademik çalışmaların yayın türüne göre dağılımı gösterilmektedir. Buna göre incelenen 27 çalışmanın 21’i makale, 6’sı ise tez türündedir. Bu durum konu ile ilgili araştırmaların daha çok süreli akademik yayınlar aracılığıyla ele alındığını göstermektedir.

2.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın alt problemi olan “Anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Çalışmaların araştırma yöntemine göre dağılımı.

Yöntem	f
Nitel Yöntem	23
Karma Araştırma Yöntemi	2
Nicel	2
Toplam	27

Tablo 3 incelendiğinde, anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine gerçekleştirilen bilimsel çalışmaların araştırma yöntemlerine göre dağılımında nitel yöntemin belirgin biçimde öne çıktığı görülmektedir. İncelenen 27 çalışmanın 23’ünde nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Karma araştırma yöntemi ve nicel araştırma yöntemi de 2 çalışmada kullanılmıştır. Bu bulgu düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri konusu üzerine

yapılan çalışmaların daha çok yorumlamaya, içerik incelemesine ve derinlemesine analize dayalı araştırmalar kapsamında ele alındığını göstermektedir. Nicel ve karma desenlerin kullanıldığı çalışmaların sınırlı sayıda olması konuya ilişkin farklı araştırma desenleriyle gerçekleştirilecek çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu düşündürmektedir.

2.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

“Anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların örneklem dağılımı nasıldır?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Çalışmaların örneklem dağılımı.

Örneklem	f
3. sınıf	1
4. sınıf	2
5. sınıf	2
6. sınıf	1
7. sınıf	2
8. sınıf	3
9. sınıf	1
10. sınıf	1
12. sınıf	1
Uluslararası öğrenci	2
Öğretmen adayları	3
Edebî metinler	11
Ders kitabı	1
Toplam	31

*Çalışmalarda birden fazla örneklem grubu bulunmaktadır.

Tablo 4 incelendiğinde anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine gerçekleştirilen çalışmaların örneklem dağılımında en fazla edebî metinlerin tercih edildiği görülmektedir. İncelenen çalışmalarda edebî metinlerin 11 kez örneklem olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Bunun yanında 8. sınıf öğrencileri ile öğretmen adaylarının üçer çalışmada; 4., 5. ve 7. sınıf öğrencileri ile uluslararası öğrencilerin ise ikişer çalışmada örneklem olarak tercih edildiği görülmektedir. 3, 6, 9, 10 ve 12. sınıf öğrencileri ile ders kitaplarının ise yalnızca birer çalışmada örneklem olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları konusunun daha çok edebî metinler üzerinden ele alındığını göstermektedir. Ayrıca farklı sınıf düzeyleri ve örneklem grupları üzerine gerçekleştirilen çalışmaların sınırlı sayıda olması konuya ilişkin daha çeşitli örneklem gruplarıyla yapılacak araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu düşündürmektedir.

2.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular

Çalışmanın alt problemlerinden biri olan “Anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmaların konu dağılımı nasıldır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla elde edilen bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Çalışmaların konu dağılımı.

Konu	f
Öğrencilerin metinlerde düşünceyi geliştirme yollarının kullanımı	
Tartışmacı metinlerde kullanım	5
Öyküleyici metinlerde kullanım	7
Bilgilendirici metinler	3
Edebî metinlerde anlatım biçimlerinin kullanımı	11
Ders kitaplarında düşünceyi geliştirme yollarının kullanımı	1
Toplam	27

Tablo 5’te düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri üzerine yapılan çalışmaların konu dağılımı gösterilmiştir. İncelenen toplam 27 çalışmanın 15’inde öğrenci metinlerinde kullanılan düşünceyi geliştirme yolları tespit edilmiştir. Ders kitaplarında yer alan metinlerde düşünceyi geliştirme yollarının kullanımını belirleyen çalışmalar 1, anlatım biçimlerinin belirlenmesi başlığında ise 11 çalışma bulunmaktadır.

2.7. Yedinci Probleme Yönelik Bulgular

Düşünceyi geliştirme yolları üzerine yapılan çalışmalarda en sık kullanıldığı tespit edilen bulguların analizi Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Çalışmalarda en sık tekrar edilen düşünceyi geliştirme yolları.

Düşünceyi Geliştirme Yolları	f
Karşılaştırma	6
Benzetme	2
Tanık gösterme	3
Görsellerden yararlanma	1
Örnekleme	9
Tanımlama	2
Açıklama	2
Sayısal verilerden yararlanma	1
Toplam*	26*

*Çalışmalarda birden fazla düşünceyi geliştirme yolu sık kullanılan olarak belirlenmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, yalnızca düşünceyi geliştirme yolları konusunu ele alan makale çalışmalarında sık kullanıldığı tespit edilen düşünceyi geliştirme yolları başlıkları incelenmiştir. 26 bulgunun içerisinde örnekleme (f=9) en çok kullanılan düşünceyi geliştirme yolu olarak belirlenmiştir. Karşılaştırma 6, benzetme 2, tanık gösterme 3, görsellerden yararlanma 1, tanımlama 2, açıklama 2, sayısal verilerden yararlanma birer kez tespit edilmiştir.

Anlatım biçimleri üzerine yapılan çalışmalarda en sık kullanıldığı tespit edilen anlatım biçimlerine yönelik bulgular Tablo 7’de incelenmiştir.

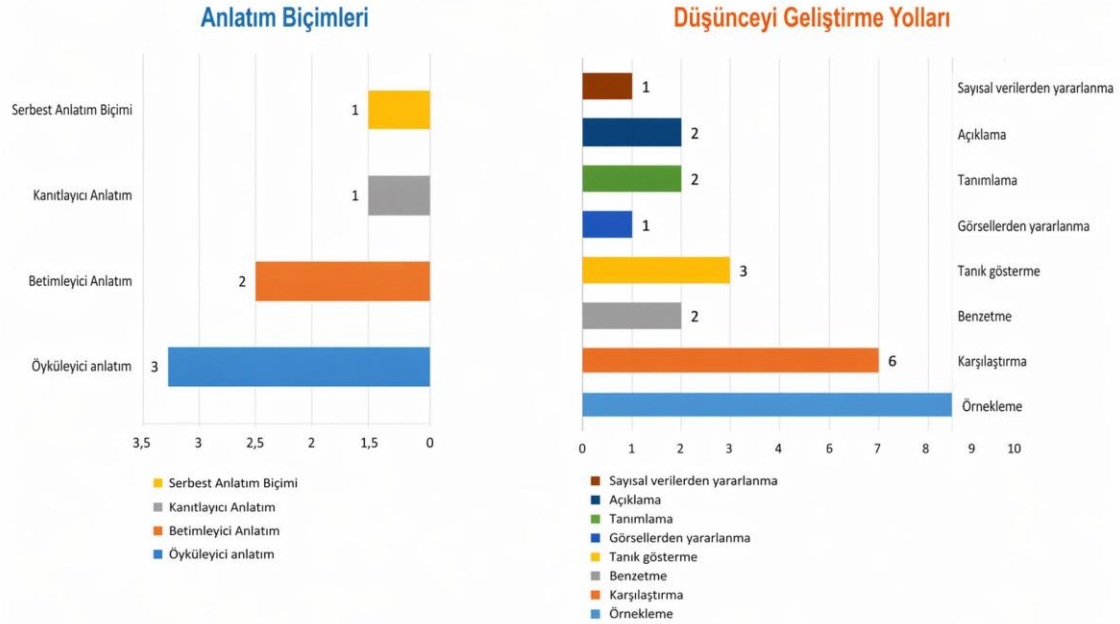
Tablo 7: Çalışmalarda en sık tekrar edilen anlatım biçimleri.

Anlatım Biçimleri	f
Öyküleyici anlatım	3
Betimleyici anlatım	2
Kanıtlayıcı anlatım	1
Serbest anlatım biçimi	1
Anlatım Teknikleri	
Bilinç akımı	2
İç monolog	3
Leitmotif tekniği	2
Diyalog tekniği	1
Toplam	15*

*Çalışmalarda birden fazla anlatım biçimi sık kullanılan olarak belirlenmiştir.

Anlatım biçimleri üzerine yapılan çalışmalarda en sık tespit edilen anlatım biçiminin öyküleyici anlatım (f=3) ve iç monolog tekniği (f=3) olduğu görülmektedir. Elde edilen 15 bulgu içerisinde bilinç akımı 3, leitmotif tekniği 2, betimleyici anlatım 2, diyalog tekniği 1, kanıtlayıcı anlatım biçimi 1, serbest anlatım biçimi birer frekans ile sınırlı düzeyde tespit edilmiştir.

Bibliyometrik analiz kapsamında incelenen çalışmalarda yer alan düşünceyi geliştirme yolları ile anlatım biçimlerine ilişkin tüm veriler, Şekil 2’de bütüncül bir biçimde sunulmuştur.

Şekil 2: Araştırmalarda kullanılan anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları

Şekil 2’de betimsel içerik analizi kapsamında incelenen çalışmalarda en sık kullanılan anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları bütüncül bir biçimde sunulmuştur. Şeklin

oluşturulmasındaki amaç araştırmalarda öne çıkan anlatım biçimleri ile düşünceyi geliştirme yollarının birlikte değerlendirilmesini sağlamak ve araştırmanın problem cümlesi doğrultusunda elde edilen bulguların daha anlaşılır hâle getirilmesidir. Şekil incelendiğinde araştırmalarda en sık kullanılan anlatım biçiminin öyküleyici anlatım, düşünceyi geliştirme yolunun ise örnekleme olduğu görülmektedir. Bunun yanında karşılaştırma ve tanık gösterme gibi düşünceyi geliştirme yollarının da araştırmalarda belirli bir yoğunlukta yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu durum incelenen çalışmalarda düşüncenin somutlaştırılması ve desteklenmesine yönelik anlatım unsurlarının ön plana çıktığını göstermektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ulusal alan yazınında düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri üzerine gerçekleştirilen çalışmaların incelendiği bu araştırma, söz konusu alanın genel eğilimlerinin bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konulması açısından önem taşımaktadır. Nitekim Gökçe ve Arslan (2019, s. 54) tarafından Türkçe eğitimi alan yazınına yönelik yapılan incelemede mevcut araştırma konusunu doğrudan ele alan bir çalışmaya rastlanmadığı belirtilmiştir. Bu durum düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimlerini bütüncül bir perspektifle değerlendiren araştırmaların alan yazında sınırlı olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla mevcut araştırma bu boşluğu doldurması ve alana sistematik bir çerçeve sunması bakımından özgün bir katkı niteliği taşımaktadır.

Araştırma bulguları alan yazındaki üretim biçimlerine ve akademik iş birliği düzeyine ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır. Bu bağlamda ilgili alan yazın incelendiğinde, yazar sayısına odaklanan çalışmalardan biri olan Atasoy (2022), Karagöz ve Şeref (2020) Türkçe eğitiminde yazma öğretimi üzerine yapılan araştırmaların bibliyometrik analizinde yayımların büyük çoğunluğunun iki yazarlı olduğunu belirtmiştir. Bu durum ilgili alanda akademik iş birliğinin görece yaygın olduğunu göstermektedir. Buna karşın, mevcut araştırmada elde edilen bulgular çalışmaların ağırlıklı olarak tek yazarlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu farklılık düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri alanında yürütülen çalışmaların daha bireysel araştırma süreçleri üzerinden ilerlediğini düşündürmektedir. Ayrıca bu durum alanın henüz geniş ölçekli iş birliklerine yeterince açık olmadığını ya da araştırma konusunun daha dar kapsamlı ve bireysel çalışmalara elverişli olduğunu gösterebilir. Dolayısıyla iki çalışma arasında yazar sayısı bakımından ortaya çıkan farklılık yalnızca nicel bir ayrışma değil aynı zamanda alanların araştırma kültürü ve akademik üretim biçimleri açısından da farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle mevcut bulgular düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri alanında akademik iş birliğinin artırılmasının alanın gelişimine katkı sağlayabilecek önemli bir unsur olduğunu da düşündürmektedir.

Batur, Özdiş ve Özcan (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ilgili alan yazında yapılan araştırmaların en yoğun olarak belirli bir yılda yayımlandığı ve çalışmaların büyük çoğunluğunda nitel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut araştırmada ise çalışmaların en yoğunlaştığı yılın farklılaştığı, ancak araştırma yöntemleri açısından benzer bir eğilimin söz konusu olduğu görülmektedir. Nitekim bu çalışmada da nitel araştırma yöntemlerinin baskın biçimde tercih edildiği belirlenmiştir. Bu durum yıllara göre yayın yoğunluğunda farklılıklar bulunmasına rağmen alan yazında kullanılan araştırma yaklaşımlarının benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla her iki çalışma arasında yayın yılına ilişkin bulguların farklılaştığı buna karşın araştırma yöntemi açısından elde edilen sonuçların örtüştüğü, bu nedenle bulguların kısmen paralellik gösterdiği söylenebilir.

Konuk ve Karakahraman (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin yazma becerileri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin en sık başvurdukları düşünceyi geliştirme yolunun örnekleme olduğu belirlenmiştir. Bu durum öğrencilerin soyut düşüncelerini somutlaştırma ve anlatımlarını daha anlaşılır hâle getirme amacıyla örnekleme yolunu tercih ettiklerini göstermektedir. Mevcut araştırmada elde edilen bulgular da benzer biçimde örneklemenin öne çıkan bir düşünceyi geliştirme yolu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu paralellik öğrencilerin ve öğretmen adaylarının yazılı anlatım süreçlerinde düşüncelerini desteklemek ve açıklamak için benzer stratejilere yöneldiklerini göstermektedir. Ayrıca örneklemenin yazılı anlatımda açıklık ve anlaşılabilirliği artıran temel bir araç olarak öne çıktığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla her iki araştırmanın bulguları birlikte değerlendirildiğinde örneklemenin düşünceyi geliştirme yolları arasında işlevsel ve yaygın bir kullanım alanına sahip olduğu görülmektedir. Bu yönüyle elde edilen sonuçların alan yazındaki mevcut eğilimle örtüştüğü ve birbirini desteklediği söylenebilir.

Polat ve Dedeoğlu (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada sınıf öğretmenlerinin yazılı anlatımları incelenmiş ve öğretmenlerin özellikle bilgilendirici metinlerde düşünceyi geliştirme yollarına başvurdukları belirlenmiştir. Bu durum öğretmenlerin bilgi aktarma sürecinde düşünceyi açıklama, temellendirme ve anlaşılır kılma amacıyla bu yapılardan yararlandıklarını göstermektedir. Mevcut araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde ise düşünceyi geliştirme yollarının yalnızca bilgilendirici metinlerle sınırlı kalmadığı aynı zamanda tartışmacı metinlerde de etkin biçimde kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda her iki araştırma birlikte değerlendirildiğinde düşünceyi geliştirme yollarının farklı metin türlerinde işlevsel bir araç olarak kullanıldığı ve yazılı anlatım sürecinin temel bileşenlerinden biri olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla söz konusu bulguların birbirini desteklediği ve alan yazındaki genel eğilimle örtüştüğü söylenebilir.

Aydın (2022), Çetin ve Can (2012) öğrencilerin yazılı anlatımlarında kullandıkları düşünceyi geliştirme yollarını ve yaşadıkları sorunları incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin düşünceyi geliştirme yollarından en çok örnekleme yolunu kullandıklarını ve paragrafı akışında uygun örnek bulamama, yanlış kaynak gösterimi, zihinsel olarak yazma sürecine hazırlık yapamama, düşünceyi geliştirme yollarının uygun yerlerde kullanılamaması gibi güçlükleri yaşadıklarını tespit etmiştir. Öğrencilerin yazma sürecine zihinsel olarak hazırlıklı olmaması ve düşünceyi geliştirme yollarının hatalı kullanımı araştırmada tespit edilen öğrencilerin kavram karmaşası yaşaması ve derse karşı ilgisizlik maddeleri ile aynı sonuca ulaştığı görülmektedir. Tağa ve Ünlü (2013) tarafından yapılan çalışmada ise ortaokul düzeyindeki öğrencilerin yazma eğitiminde karşılaştıkları sorunlar incelenmiş ve öğrencini derse karşı ilgisiz tutumu karşılaşılan sorunlar arasında değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada Türkiye’de düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri üzerine gerçekleştirilen çalışmalar betimsel içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve alan yazındaki genel eğilimler bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular söz konusu alanda yapılan akademik çalışmaların sayıca sınırlı olduğunu ve yıllara göre düzenli ve istikrarlı bir artış göstermediğini ortaya koymaktadır. Bu durum alanın henüz yeterince derinlemesine ele alınmadığını ve araştırma yoğunluğunun belirli dönemlerde sınırlı kaldığını göstermektedir.

Araştırmaların büyük ölçüde belirli tür ve örneklem grupları üzerinde yoğunlaştığı, özellikle öğrenci metinleri ve edebî metinler üzerinden yürütülen çalışmaların ön plana çıktığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, ders kitapları farklı öğretim kademeleri ve farklı öğrenen

profilleri üzerine yapılan çalışmaların sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Araştırma yöntemleri açısından değerlendirildiğinde ise nitel yaklaşımın baskın olduğu, nicel ve karma yöntemlerin oldukça sınırlı biçimde tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bu durum alanın farklı veri toplama ve analiz teknikleriyle desteklenmesine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Konu dağılımı incelendiğinde çalışmaların ağırlıklı olarak metinlerde düşünceyi geliştirme yollarının kullanımını belirlemeye yönelik olduğu, anlatım biçimlerinin ise çoğunlukla metin çözümlemeleri çerçevesinde ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda araştırmaların daha çok mevcut durumu ortaya koymaya yönelik betimleyici nitelikte olduğu, uygulamaya dönük ve öğretim süreçlerini geliştirmeye yönelik çalışmaların ise sınırlı kaldığı söylenebilir. Ayrıca elde edilen bulgular yazılı anlatım sürecinde düşünceyi geliştirme yollarının önemli bir işlev üstlendiğini ve özellikle düşüncenin somutlaştırılması ve açıklanmasında etkili bir araç olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’de anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yolları alanının belirli yönleriyle ele alındığı ancak kapsam, yöntem ve uygulama çeşitliliği açısından geliştirilmesi gereken bir alan olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum alan yazında hem kuramsal hem de uygulamaya dayalı çalışmaların artırılması gerektiğini ortaya koymakta, özellikle öğretim süreçlerine doğrudan katkı sunacak farklı örneklem gruplarını kapsayan ve çeşitli araştırma yöntemlerini içeren çalışmaların yapılmasının önemini vurgulamaktadır. Bu yönüyle araştırma mevcut durumun ortaya konulmasının yanı sıra gelecekte yapılacak çalışmalara yön gösterici bir çerçeve sunmaktadır.

Araştırma bulgularından hareketle aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimlerinin yazma eğitimindeki yeri ve yazılı anlatımdaki önemini vurgulayan çalışmaların yapılması önerilir.
- Yazılı anlatımı geliştirmek amacıyla düşünceyi geliştirme yolları ve anlatım biçimleri üzerine uygulamalı çalışmalar artırılması önerilir.
- Betimsel analiz çalışmaların belirli aralıklarla güncellenmesi alandaki akademik yönelimlerin açısından önemlidir bu nedenle çalışmanın tekrarlanması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Alfaki, M. İ. (2015). University students’ english writing problems: diagnosis and remedy. *International Journal of English Language Teaching*, 3(3), 40-52.
- Atasoy, A. (2022). Yazma öğretimi araştırmalarının görünümüne ilişkin bibliyometrik bir inceleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(3), 1150-1175. <https://izlik.org/JA74XN67JZ>
- Aydın, E. (2022). Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitimi uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 12-26. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.947657>
- Batur, Z., Özdiş, Ş., & Özcan, H. Z. (2022). Millî eğitim dergisinde yayımlanan makalelerin Türkçe eğitimi açısından bibliyometrik analizi. *Millî Eğitim Dergisi*, 51(234), 1591-1612. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.860666>

- Ceran, D.,& Kordak, S. (2015). Beşinci sınıf öğrencilerinin somut ve soyut konularda yazma becerileri üzerine bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 47-59. <https://izlik.org/JA62GN78ZM>
- Coşkun, E. (2014). *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. Pegem Akademi, Ankara.
- Coşkun, E.,& Tiryaki, E. N. (2011). Tartışmacı metin yapısı ve öğretimi/ArgumentativeTextStructureandTeachingit. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 63-73. <https://izlik.org/JA45MD86RL>
- Çalık, M.,& Sözbilir, M. (2014). Parameters of content analysis. *Education and Science*, 39(174), 33-38.
- Çetin, İ.,& Can, R. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin yazılı anlatımlarının düşünceyi geliştirme teknikleri bakımından değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 259-277. <https://izlik.org/JA84PW29DJ>
- Fareed, M., Ashraf, A.,& Bilal, M. (2016). Esl learners’ writing skills: problems, factors and suggestions. *Journal of Education and Social Sciences*, 4(2), 81-92. DOI:[10.20547/jess0421604201](https://doi.org/10.20547/jess0421604201)
- Ghazanfari, M., Alavi, S. Z., & Ghabanchi, Z. (2011). The Relationship Between Types Of Paragraphs And Topic Progression Used In Paragraphs Written By Iranian EFL Students. *Journal of International Education Research*, 7(4), 39-46.
- Gökçen, D, & Arslan, M. (2019). Türkçe eğitimi araştırmalarına genel bir bakış: bibliyometri çalışması. *Journal of Research in Turkic Languages*, 1(1), 39-56. DOI: <https://doi.org/10.34099/jrtl.113>
- Grabe, W. & Kaplan, R. B. (1996). *Theory and practice of writing*. Routledge, London.
- Gül, F & Soysal, B. (2009). Dil ve düşünce ilişkisi üzerine. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, (13), 65-76.
- Hasanah, B. N. & Suhendar, D. (2026). The learning inductive paragraph writing skills based on deductive paragraphs using a process skills approach in special teaching materials. *DISCUSSANT: Journal of Language and Literature Learning*, 4(1), 55-64. DOI: <https://doi.org/10.55909/dj3Lv4i1.82>
- Karagöz, B. ve Şeref, İ. (2020) Yazma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir inceleme: Web of Science veri tabanında eğilimler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 67-86. <https://doi.org/10.31464/jlere.578224>
- Karim, W. N., Nappu, S., Akib, E. (2024). An Analysis of English Paragraph Development Made by the Third Semester Students of English Education at Universitas Muhammadiyah Makassar. *International Journal of Social Science and Human Research*, 7(6), 4050-4063. DOI: 10.47191/ijsshr/v7-i06-61
- Kıncal, Y.R., (2022). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel, Ankara.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.

- Konuk, S. ve Karakahraman, Y. (2023). Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik yazılarının dilsel özellikleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 11(3), 730-753.
- MASSIARA, M. (2012). *Improving Students' Writing Skill through Paragraph Development Techniques*. S1 thesis, Universitas Negeri Makassar. [Improving Students' Writing Skill through Paragraph Development Techniques - Test Repository](#)
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook (Second Edition)*. SAGE.
- Polat, İ., & Dedeoğlu, H. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Yazılı Anlatımı Değerlendirme Ölçütleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 4642-4670. <https://doi.org/10.26466/opus.890147>
- Rizkina, M., Adani, S. (2024). An analysis of the student's difficulties in developing ideas in a paragraph. *Nusantara Hasana Journal*, 4(4), 134-143.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi* (55), 459-496.
- Sadeghi, H., Biniyaz, M. & Soleimani, H. (2016). The impact of project-based language learning on Iranian EFL learners' comparison/contrast paragraphs writing skills. *International Journal of Asian Social Science*, 6(9), 510-524.
- Safranç, J., Bogdanovic, V., Bulatovic, V. (2022). Paragraph development in scientific and technical writing. *11th International Symposium on Graphic Engineering and Design*. DOI:10.24867/GRID-2022-p65
- Siddiqui, A. K. (2020). Analyzing factors influencing the paragraph organization in english language writing of intermediate students. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 32(1), 99-106.
- Tağa, T., & Ünlü, S. (2013). Yazma eğitiminde karşılaşılan sorunlar üzerine bir inceleme. *Turkish Studies*, 8(8), 1285-1299.
- TDK. <https://sozluk.gov.tr> Erişim Tarihi: 17.03.2026
- Thralls, C. (1983). Editing of professional reports: A theoretical modes approach. *Journal of Teaching Writing*, 213-22s.
- Tiryaki, E. N. & Yılmaz, Z. (2016). 7. sınıf öğrencilerinin metin yapılarına göre düşünceyi geliştirme yollarının incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(3), 2193-2208.
- Ültay, E., Akyurt, H., Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188-201. DOI: 10.21733/ibad.871703
- Vijayakumar, C. (2023). Exemplification in student essay writing: A study of learner corpus of essay writing (LCEW). *International Journal of Applied Linguistics*, (34), 1514-1532. DOI: 10.1111/ijal.12585
- Zubaidah, & Murni, D. (2024). The Learning Outcomes Ability to Find Ideas for Science Theme Paragraphs through an Individual Approach Using Special Teaching Materials. *DISCUSSANT: Journal of Language and Literature Learning*, 2(1), 1-14. <https://doi.org/10.55909/dj3l.v2i1.15>

Extended Abstract

Thought is defined as the process of interpreting and making sense of the reflections of the external world in the human mind through cognitive processes (TDK, 2026). The human mind produces various mental constructs by perceiving, interpreting, associating, and reconstructing the stimuli it receives from its environment. The expression of these mental constructs through language enables thought to become communicable. Language is one of the fundamental elements that determine the individual’s place and value in the universe and distinguish humans from other living beings. It allows individuals to express their thoughts, intentions, and emotions in full detail and to sustain their existence (Gül & Soysal, 2009).

Writing skill is considered a fundamental communicative competence that enables individuals to convey their thoughts, feelings, opinions, and experiences in a structured manner (Sadeghi, Biniiaz, & Soleimani, 2016). Written expression is one of the most effective means for individuals to express themselves accurately and in accordance with their purpose (Ceran & Kordak, 2015), and this skill consists of multiple processes. In this process, individuals not only transfer their existing knowledge but also organize, relate, and construct their ideas into a coherent and meaningful whole (Grabe & Kaplan, 1996). This indicates that written expression is directly related to cognitive processes.

One of the significant factors affecting the development of writing skills is grammatical accuracy. Although students are often able to generate ideas, they may have difficulty expressing them using correct linguistic structures. Errors in sentence construction, word formation, affixation, and syntax reduce the comprehensibility of the text. However, written expression is not limited to grammatical accuracy alone; for thought to be conveyed effectively, the text must also include certain organizational elements in terms of content.

In organizing the content of a text, the use of idea development techniques appropriate to the text type constitutes one of the fundamental discourse elements that enable individuals to explain, elaborate, and make their subject comprehensible to the reader.

Modes of discourse, on the other hand, are macro-structures that determine the fundamental organization of a text and hold particular importance in writing skills. Forms such as expository, argumentative, descriptive, and narrative discourse directly influence how students approach a topic and present their ideas. While the primary aim of expository discourse is to provide information, argumentative discourse requires justification and defense of ideas. Students’ ability to use these discourse modes in appropriate contexts facilitates the construction of texts that are consistent with their purpose.

A review of the relevant literature indicates that the function of idea development techniques and modes of discourse in the writing process, as well as their impact on student achievement, constitutes a significant field of study in both national and international literature. Various studies emphasize that these two structures play a decisive role in the clear, coherent, and effective communication of ideas. However, there is a lack of studies that focus on the teaching of these structures, instructional materials, and teacher practices while also addressing the challenges faced by both teachers and students. Therefore, the present study aims to identify and comprehensively analyze scientific research conducted in the national literature on idea development techniques and modes of discourse, revealing trends, research intensity, and prominent features in the field.

The findings obtained from the study indicate that the number of academic studies in this field is limited and does not show a consistent increase over the years. This suggests that the field has not yet been explored in sufficient depth and that research intensity has remained limited to certain periods.

It was also determined that studies are largely concentrated on specific types and sample groups, particularly student texts and literary texts. However, studies focusing on textbooks, different educational levels, and diverse learner profiles remain limited. In terms of research methods, qualitative approaches are dominant, while quantitative and mixed methods are used to a much lesser extent. This indicates the need to support the field with diverse data collection and analysis techniques.

An examination of the thematic distribution shows that studies predominantly focus on identifying the use of idea development techniques in texts, while modes of discourse are generally addressed within the framework of text analysis. In this respect, it can be argued that the research is largely descriptive in nature, aiming to reveal the current state of the field, whereas practice-oriented studies and those aimed at improving instructional processes remain limited. Furthermore, the findings reveal that idea development techniques play a significant role in the writing process, particularly as effective tools for concretizing and clarifying ideas.

Overall, it can be concluded that the field of modes of discourse and idea development techniques in Türkiye has been addressed from certain perspectives; however, it remains an area that requires further development in terms of scope, methodology, and practical application. This situation highlights the need to increase both theoretical and practice-based studies and emphasizes the importance of conducting research that directly contributes to instructional processes, includes diverse sample groups, and employs various research methods. In this respect, the present study not only presents the current state of the field but also provides a guiding framework for future research.

